

Remissyttrande

Datum 2016-12-13

Diarienummer RS 2016-06075

Kulturdepartementet

103 00 Stockholm

Kraftsamling mot antiziganism SOU 2016:44

(Ku2016/01696/DISK)

Västra Götalandsregionen (VGR) har fått en inbjudan om att lämna synpunkter på betänkande SOU 2016:44 Kraftsamling mot antiziganism. Kommissionen mot antiziganism har i sitt slutbetänkande lämnat 15 olika rekommendationer inom tre olika områden. VGR har valt att kommentera de rekommendationer som har bäring på kommittén för mänskliga rättigheter och kulturnämndens olika verksamhetsområden. VGRs synpunkter följer betänkandets disposition och baseras på de erfarenheter regionen har av romsk inkludering.

Synpunkter på betänkandet

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet med undantag för innehållet i kapitel 5 *Ett nationellt center för romska frågor* och de delar i kapitel 6 som rör frågan om ett nationellt center för romska frågor. Skälet för detta är att regeringen avser bereda ärendet vidare. Kapitel 1 och 2 handlar om Kommissionens uppdrag och om hur de bedrivit arbetet.

Erkännande av antiziganism (kapitel 3)

Med anledning av att romer erkändes som en nationell minoritet inrättade VGR en referensgrupp med företrädare från de nationella minoriteternas förenings- och organisationsliv. Referensgruppen omvandlades 2011 till en samrådsgrupp i samband med att kommittén för mänskliga rättigheter bildades. I samband med att kommitténs skapades tillkom också ett organisationsbidrag riktat till de nationella minoriteternas förenings- och organisationsliv. Syftet med samråd och organisationsstöd är att stärka de nationella minoriteternas delaktighet och inflytande. Tillsammans med samrådet har VGR spridit information om de nationella minoriteternas rättigheter. Att tillgängliggöra skolboken *Antiziganismen i Sverige- om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet och idag* och vitboken *Den mörka och okända historien* (Ds 2014:8) som kommissionen föreslår är en viktig del för att sprida kunskap om romernas situation.

Antiziganism påverkar många romers möjlighet att vara en del av befintliga strukturer och diskriminering påverkar romers tillgång till bostad, utbildning, arbetsmarknad, socialtjänst och hälso- och sjukvård. Därför är det viktigt att det förebyggande arbetet stärks samt ett starkt skydd mot diskriminering och hatbrott. Kommissionen mot antiziganism rekommenderar att Diskrimineringsombudsmannen förstärker sina främjande insatser, vilket VGR ställer sig positiva till. En avgörande faktor för att nå framgång är att stötta kommunerna i deras insatser inom området. Kulturnämnden har sedan 2014 bedrivit ett projekt kring utställningen *Vi är romer* som har resulterat i att den regionala kulturarvsförvaltningen Västarvet nu utbildar och stödjer kommuner i deras arbete med nationella minoriteter. Arbetet med kommunerna och med civilsamhället är för övrigt centralt för att stödja de nationella minoriteterna. Detta är en aspekt som utredningen skulle kunna utvecklat mer.

Flera utredningar (SOU 2010:70, SOU 2011:29) har föreslagit att en oberoende nationell MR-institution skapas med uppgift att skydda och främja de mänskliga rättigheterna. VGR delar kommissionens uppfattning om att inrättande bör ske skyndsamt. En oberoende nationell MR-institution skulle med fördel kunna placeras i Västra Götaland med tanke på den erfarenhet och kompetens som finns inom människorättsområdet. I Västra Götaland finns bland annat nordens första romska folkhögskola. Skolan invigdes 2007 och bedriver verksamheter som förberedande grundskola, grundskola och gymnasium. På skolan finns deltagare från olika romska grupper. Viktiga ledord för skolans arbete är delaktighet, mobilisering, igenkännande och inkludering. Från och med 2016 drivs skolan med ekonomiskt stöd från VGR:s kulturnämnd av en ideell romsk förening (Interkulturella folkhögskolan). För år 2016 har skolan beviljats utvecklingsmedel från kulturnämnden för information om romska frågor till majoritetsbefolkningen samt för arbetet med romsk mobilisering.

Tydligare styrning och samordning av åtgärder mot antiziganism (kapitel 4)

Som röstbärare och opinionsbildare utgör förenings- och organisationslivet en grundpelarna i det demokratiska systemet. Utgångspunkten för VGR:s samråd är de nationella minoriteternas förenings- och organisationsliv. På ett tidigt stadium framförde representanterna att föreningarna är i behov av ekonomiskt stöd men inte i form av projektbidrag då dessa är tillfälliga och kräver en stor administrativ erfarenhet och kapacitet vilket många föreningar saknar. Sedan 2012 har VGR fördelat organisationsbidrag till de nationella minoritetens förenings- och organisationsliv. Grundtanken är att stödet ska stärka egenmakten och föreningarnas kapacitet att på sikt kunna söka och ta del av de medel som finns i samhället på lika villkor. För att minska den ekonomiska osäkerheten kommer föreningarna att kunna söka medel tre år i taget från och med 2017. Förändringen är en del av VGR:s arbete med att skapa ett jämlikt och enhetligt stödsystem för föreningslivet i Västra Götaland. Ett livskraftigt föreningsliv är en förutsättning för långsiktiga och strukturerade samråd på det sätt som kommissionen föreslår. I översynen av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (Dir 2016:73) ingår också ett uppdrag att se över vilka förutsättningar krävs för en effektiv representation vilket också är kommissionens rekommendation. VGR ställer sig

bakom denna rekommendation med utgångspunkt från de erfarenheter VGR har av olika medborgardialoger inklusive samrådet för nationella minoriteter.

Möjligheten att förverkliga VGR:s vision om det goda livet för alla försåras av den diskriminering som romer utsätts för inom olika samhällsområden. Antiziganism påverkar romers livsvillkor negativt. Att stärka romers rättigheter har kopplingar till både hälso- och sjukvård, regional utveckling och kultur. Att åstadkomma förändringar kräver ett systematiskt arbete på strukturell nivå. VGR har valt att utgå från de mänskliga rättigheterna i sitt jämlikhetsarbete. Det finns flera anledningar till detta, dels handlar det om hållbarhet, långsiktighet och systematik och dels ett sätt att hantera vad verksamheterna upplever som "perspektivträngsel". Begreppet antiziganism riskerar att få konkurrens med begrepp som homofobi, afrofofi, handikapism, ålderism, sexism, antisemitism etc. Individer kan vara utsatta för multipel diskriminering och dessutom kan olika maktordningar samverka. Enligt flera rapporter är kvinnor som tillhör nationella minoriteter, inklusive romska kvinnor, extremt utsatta. Om man enbart utgår från antiziganism riskerar man att missa hur olika diskrimineringsgrunder och maktordningar samverkar även för personer som tillhör den nationella minoriteten romer.

Konsekvensbeskrivning (kapitel 6)

Kommissionen mot antiziganism föreslår att dess olika förslag bland annat ska finansieras av anslaget till Kulturrådet för bidrag till regional kulturverksamhet. VGR bedömer att detta förslag, om det genomförs, kommer slå hårt mot den kulturella infrastrukturen i regionen. VGR förordar istället att ytterligare medel tillförs Kulturrådet för att fördela till regional kulturverksamhet som stärker civilsamhället i allmänhet och föreningslivet hos de nationella minoriteterna i synnerhet. Det vore olyckligt om olika insatser för ett demokratiskt civilsamhälle ställdes mot varandra: den regionala kulturverksamheten i vid mening kan vara ett effektivt stöd åt såväl det romska civilsamhället som till kommuner i arbetet med nationella minoriteter, någonting som VGR:s stöd till Agnesbergs folkhögskola/Interkulturella folkhögskolan samt det av kulturnämnden drivna *"Vårt kulturarvs undanträngda röster"*/Spektrum visar.

Regionstyrelsen
Västra Götalandsregionen

Johnny Magnusson
Regionstyrelsens ordförande

Ann-Sofi Lodin
Regiondirektör